

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09
facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

29 Kasım 2024 - Cuma

KASIM 2024 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI TASE (2021=100): 772,26

- DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AYLIK GIDA HARCAMASI TUTARI (**AÇLIK SINIRI**) **20.562 TL**
- GIDA İLE BİRLİKTE DİĞER TÜM TEMEL HARCAMALAR İÇİN **HANEYE GİRMESİ GEREKEN TOPLAM GELİR TUTARI** (YOKSULLUK SINIRI) İSE **66.976 TL**
- BEKÂR BİR ÇALIŞANIN AYLIK YAŞAMA MALİYETİ **26.712 TL**
- MUTFAK ENFLASYONU AYLIK **%0,64** ON İKİ AYLIK **%46,60** YILLIK ORTALAMA **%67,20** OLARAK HESAPLANDI.
- ASGARİ ÜCRET İLE YAŞAM MALİYETİ ARASINDAKİ FARK **9.700 TL**

Giderek artan hayat pahalılığı, gelir dağılımında ve vergide adaletsizlik, başta işçiler olmak üzere, toplumun dar ve sabit gelirlili tüm kesimlerinin yaşam şartlarını daha da ağırlaştırmış ve her geçen gün ağırlaştırmaya devam etmektedir. Bugün itibariyle mevcut asgari ücret dört kişilik bir aile için ancak 7 gün yetiyor. İnsan onuruna yaraşır gelir düzeyini sağlayacak bir ücret karşılığında çalışılması anayasal bir hak olmasına rağmen milyonlarca çalışan ailesiyle birlikte düşük ve yetersiz kazanç ile hayatının sürdürmek durumunda bırakılmaktadır. Ekonomik krizden çıkış için çalışanlardan özveri beklenmektedir. Daha önce de belirttiğimiz üzere ücretli çalışanlar enflasyonun nedeni değil mağdurdur. Ülkemizde gelir ve servet eşitsizliğini dengeleyecek adil bir vergi sistemi ile bütüncül sosyal politikalara ihtiyaç duyulmaktadır.

TÜRK-İŞ Konfederasyonu tarafından, çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek amacıyla **37 yıldır** her ay düzenli olarak yapılan bu araştırmanın 2024 Kasım ayı sonucuna göre;

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) **20.561,65 TL**'ye,
- Gıda harcaması ile giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) **66.976,07 TL**'ye,
- Bekâr bir çalışanın '**yaşama maliyeti**' de aylık **26.712,30 TL** 'ye yükseldi.

Çizelge 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)*				
	Kasım 2023	Aralık 2023	Ekim 2024	Kasım 2024
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	4.213,41	4.341,96	6.127,68	6.170,54
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	3.398,12	3.494,77	4.992,21	5.012,93
15–19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	4.160,91	4.289,46	6.052,68	6.095,54
4–6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	2.253,41	2.305,69	3.259,26	3.282,64
Açlık Sınırı (4 Kişilik Ailenin Gıda Harcaması)	14.025,85	14.431,88	20.431,83	20.561,65
Yoksulluk Sınırı (4 Kişilik Ailenin Toplam Harcaması)	45.686,81	47.009,38	66.553,19	66.976,06

* Harcama tutarları, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ' in verilerine göre "mutfak enflasyonu" verilerindeki değişim Kasım 2024 itibariyle şu şekilde gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarındaki artış **bir önceki aya göre % 0,64** oranında gerçekleşti.
- **On aylık** değişim oranı **% 42,47** oldu.
- **Son on iki ay itibariyle** değişim oranı ise **% 46,60** olarak hesaplandı.
- **Yıllık ortalama artış % 67,20** olarak gerçekleşti.

Çizelge 2: Gıda Harcamasındaki Değişim %				
	Kas'23	Ara'23	Ekim'24	Kas'24
Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı	2,50	2,89	3,03	0,64
Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim Oranı	72,51	77,50	41,57	42,48
Son On İki Ay İtibariyle Değişim Oranı	80,12	77,50	49,31	46,60
On İki Aylık Ortalamalarla Değişim Oranı	83,67	82,21	68,07	67,20

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. TÜRK-İŞ hesaplamasında temel alınan ve doğrudan piyasadan çarşı-pazar-market dolaşarak derlenen gıda ürünleri fiyatlardaki değişim, harcama gruplarına göre Kasım 2024 itibariyle şu şekilde oldu:

Süt, yoğurt, peynir grubunda;

Süt, yoğurt ve peynir ürünlerinin bulunduğu bu grupta peynir ve yoğurt fiyatlarında marketler arasındaki rekabetten dolayı %1 düzeyinde kısmi bir düşüş gözlemlendi. Sütün kilogram fiyatı değişmedi.

Et, tavuk, balık, yumurta, kuru baklagiller ürünlerinin bulunduğu grupta;

Et fiyatlarındaki hareketlilik devam etmektedir. Geçtiğimiz ay kilogram fiyatı 547 TL olan dana kıyma ve kuşbaşı, bu ay %2,5 azalarak 533 TL olarak tespit edildi. Kuzu etinin kilogram fiyatı ise geçen ay 773 TL iken bu ay % 4 artarak 807 TL olduğu gözlemlendi. Tavuk etinin kilogram fiyatı %1 arttı. Balık ürünlerinin çeşitlenmesi ve aynı zamanda mevsimi olması sebebiyle balık fiyatlarındaki azalma devam etti. Yumurtanın adet fiyatının bu ay 4,66 TL' den **%18** artışla 5,69 TL'ye yükseldi. Kuru baklagiller grubunda en yüksek artış %6 ile kırmızı mercimekte olduğu tespit edildi. Diğer ürünlerden nohut, kuru fasulye ve yeşil mercimeğin fiyatlarında kısmen düşüş görüldü.

Taze sebze-meyve grubunda;

Gıda harcamasında ağırlıklı yer alan ve mevsim koşullarına göre değişkenlik gösteren taze meyve-sebze fiyatları bu ay da artış gösterdi. Mutfak harcamalarının vazgeçilmez ikilisi olan patates ve soğan bu ayın en fazla artış gösteren ürünleri olarak tespit edildi. Sebze grubunda mevsim sebzeleri olarak kabul edilen karnabahar, ıspanak gibi ürünlerinde fiyatları geçen ay ile aynı seviyede olduğu gözlemlendi. Daha çok kış aylarında tercih edilen mandalina, portakal gibi meyvelerin fiyatlarında ise bir miktarda olsa azalma olduğu gözlemlendi.

Sebze ortalama (ana yemekleri tamamlayan maydanoz, kıvırcık vb. salata yeşillikleri dâhil değil) kg fiyatı 56,87 TL, ortalama meyve kg fiyatı 52,50 TL oldu. Hesaplama -bu ay- 24'i sebze ve 9'u meyve olmak üzere toplam 33 ürünlerdeki fiyat değişimi dikkate alındı. Meyve-sebze ortalama kg fiyatı ise 52,73 TL olarak tespit edildi (ana yemekleri tamamlayan maydanoz, kıvırcık gibi salata yeşillikleri bu hesaplamada "Ortalama Meyve-Sebze Fiyatı" na dâhil edilmektedir).

Ekmeğ, pirinç, un, makarna, bulgur, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta

Ekmeğin fiyatı bu ay değişmedi. Pirinç, bulgur, makarna ve un fiyatlarında artış olduğu tespit edildi. En az artış %7 'ye yakın bir oranda un da gerçekleştiği görüldü.

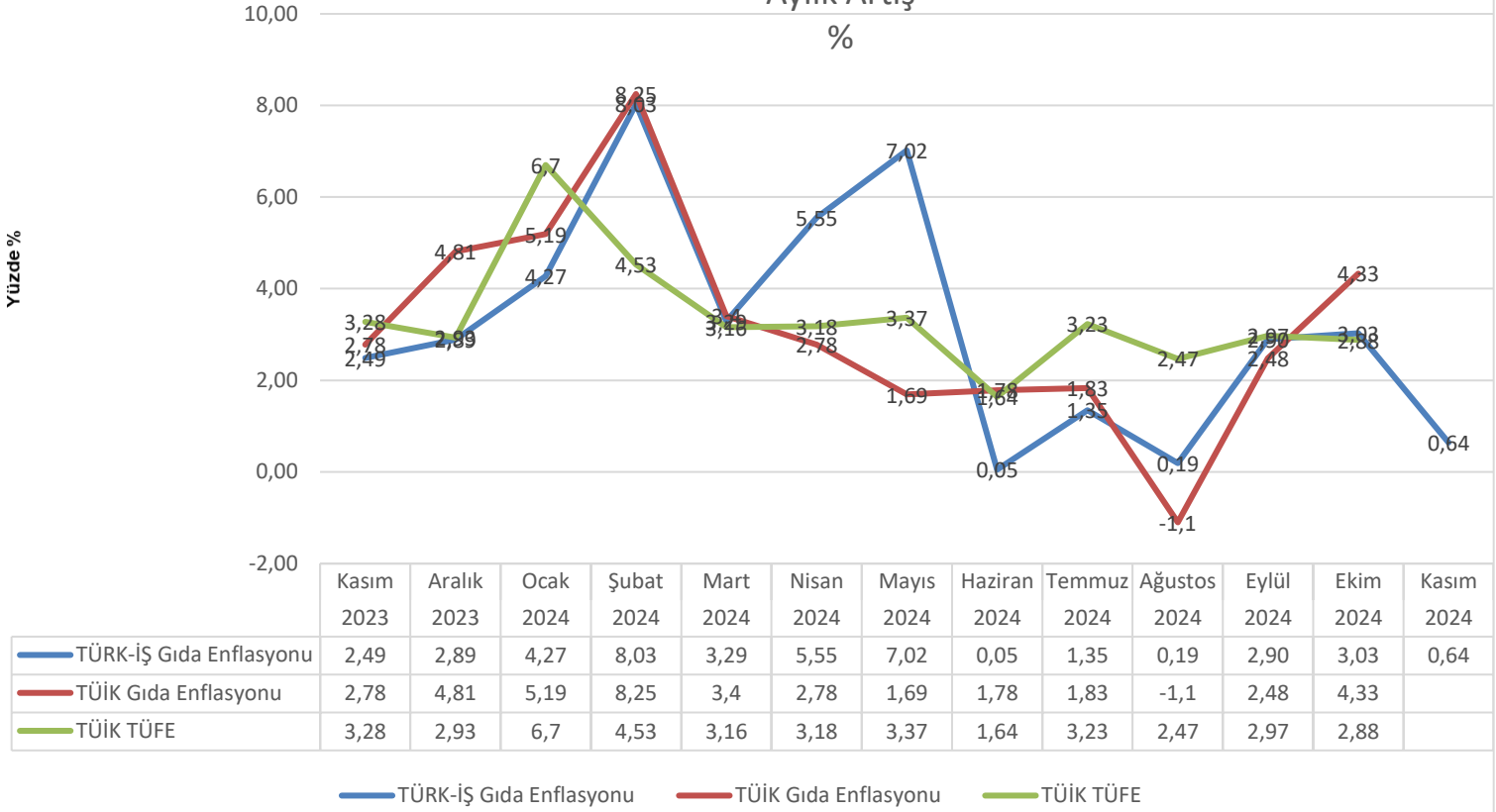
Temel yağ ürünlerinin bulunduğu grupta;

Temel yağ ürünlerinin bulunduğu bu grupta; zeytinyağı ve tereyağı fiyatları azalırken, Ayçiçek yağı ve margarin fiyatlarında artış olduğu görüldü. Fakat geçen ay olduğu gibi bu ay da market raflarında zeytinyağı ürünlerindeki azalmanın devam ettiği dikkati çekti. Siyah ve yeşil zeytin fiyatı sabit kaldı. Yağlı tohum ürünlerinden cevizin fiyatında artış gözlemlendi. Diğer ürünlerin fiyatında değişiklik görülmedi.

Son grup içinde yer alan diğer gıda maddelerinde;

Son grupta yer alan gıda maddelerinden baharat ürünlerinin (kimyon, nane, karabiber vb.) fiyatı sabit kaldı. Geçen ay artış gösteren çayın fiyatı bu ay değişmedi. Ihlamurun fiyatı da bu ay değişmedi. Diğer ürünlerden en fazla artış % 12'ye yakın oranda pekmezde görüldü. Reçel %7,5, bal ve şeker ise bu ay yine %2 artış gösterdi. Tuz ve salçanın fiyatı bu ay da sabit kaldı.

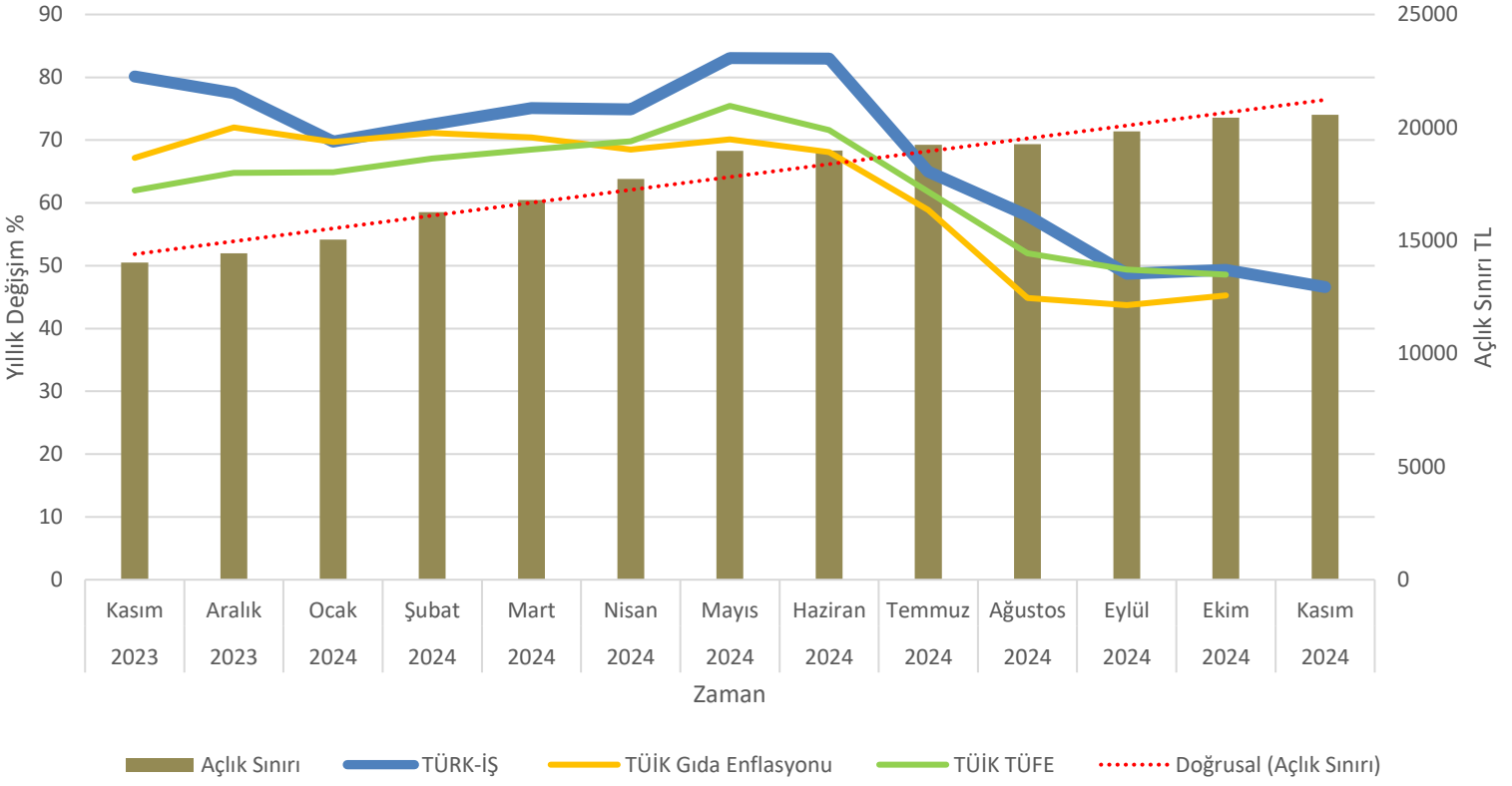
Gıda ve Tüketici Fiyat Endekslerinde
Aylık Artış
%

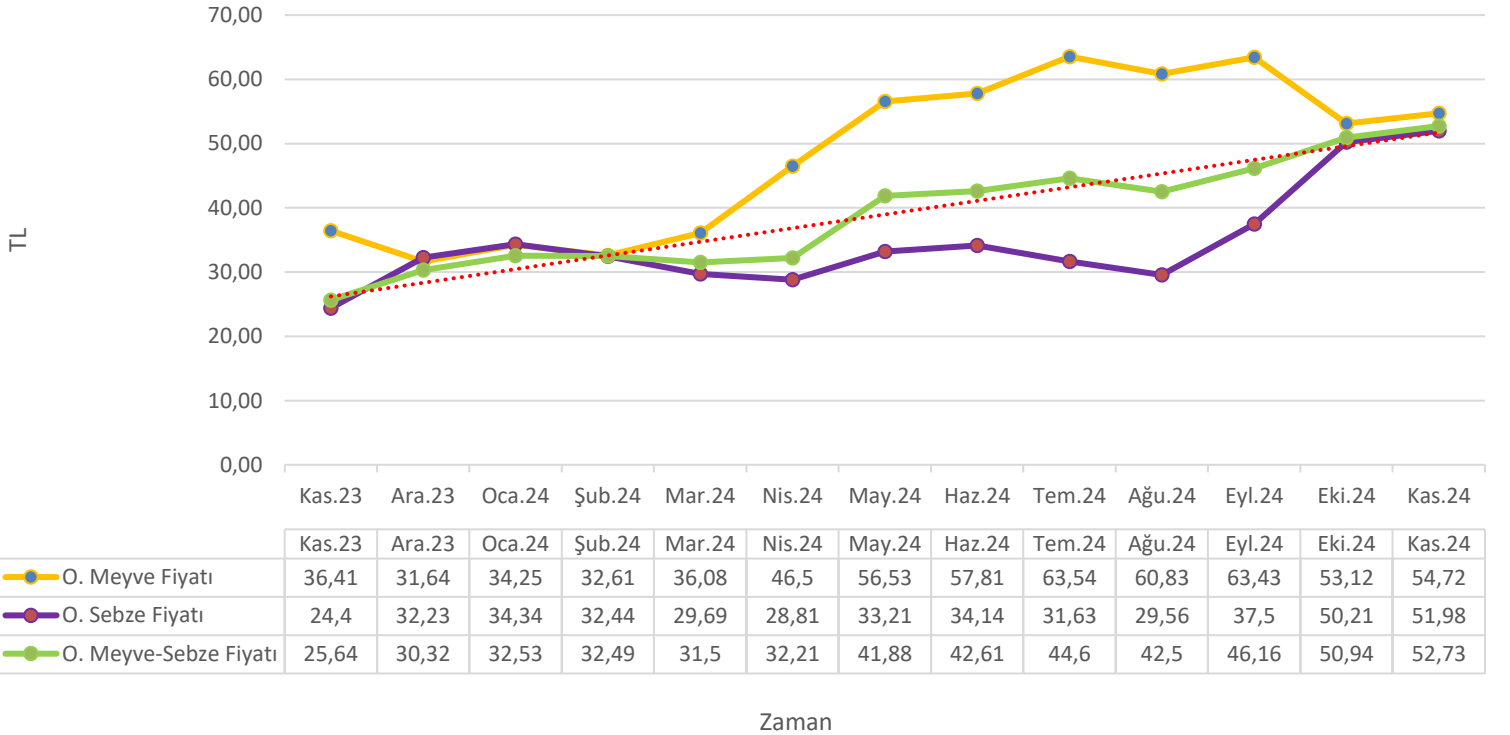
ÇİZELGE 3: TÜRK-İŞ Aylık Sınırı Endeksi (TASE 2021=100)

		Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
Endeks	2022	159,62	170,98	185,09	199,94	226,02	240,04	256,88	258,76	272,11	278,87	292,46	305,37
	2023	332,93	353,99	360,23	380,67	389,18	389,60	437,85	458,14	500,80	513,94	526,78	542,03
	2024	565,21	610,59	630,72	665,73	712,45	712,81	722,41	723,79	744,81	767,38	772,26	
Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı %		Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
	2022	3,71	7,12	8,24	8,02	13,04	6,20	7,01	0,73	5,15	2,48	4,87	4,41
	2023	9,02	6,32	1,76	5,67	2,23	0,10	12,38	4,63	9,31	2,62	2,49	2,89
	2024	4,27	8,03	3,29	5,55	7,02	0,05	1,35	0,19	2,90	3,03	0,64	
Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim Oranı %		Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
	2022	3,71	11,09	20,26	29,91	46,85	55,96	66,9	68,13	76,8	81,19	90,02	98,41
	2023	9,02	15,92	17,96	24,65	27,44	27,58	43,38	50,02	64,00	68,3	72,50	77,50
	2024	4,27	12,64	16,36	22,82	31,44	31,51	33,28	33,53	37,41	41,57	42,47	
Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim %		Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
	2022	59,62	66,38	76,39	85,02	107,76	117,29	128,44	119,11	130,01	134,77	137,38	98,41
	2023	108,57	107,03	94,62	90,38	72,18	62,30	70,44	77,04	84,04	84,29	80,12	77,50
	2024	69,76	72,49	75,09	74,88	83,06	82,96	64,99	57,99	48,72	49,31	46,60	
On İki Aylık Ortalamalara Göre Değişim		Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
	2022	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	106,28
	2023	109,77	112,88	114,03	115,74	112,13	108,58	107,54	107,89	106,21	99,96	86,42	82,21
	2024	79,44	77,20	76,71	77,55	79,43	82,02	81,16	77,66	71,23	68,07	67,20	

Yıllık Gıda Enflasyonu ve Açlık Sınırı

Meyve Sebze Fiyatları

Not1: "Ort. Meyve-Sebze Fiyatın"a ana yemekleri tamamlayan maydonoz, kıvrıcık gibi salata yeşillikleri dâhil edilmektedir.

O. Meyve Fiyatı O. Sebze Fiyatı O. Meyve-Sebze Fiyatı Doğrusal (O. Meyve-Sebze Fiyatı)

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, **Aralık 1987’den bu yana** düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlıkve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.¹Yapılan bu çalışma daha sonra birçok kurum ve kuruluş tarafından örnek alınmıştır. Bu yönüyle alanında ilk ve öncü niteliğiyle dikkati çekmektedir. Ülkede bugün yaygın olarak kullanılan “açlık sınırı” ve “yoksulluk sınırı” kavramının yerleşmesine katkı sağlanmıştır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili **ilk resmi çalışma** TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketimalışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusundada belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş **beslenme kalıbı** temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü’nden sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta süt, yoğurt, peynir; ikinci grupta et, tavuk, balık, yumurta, yağlı tohumlar (sert kabuklu yemişler), kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye vb.); üçüncü grupta ekmek, makarna, pirinç, bulgur,un, irmik, diğer tahıl unları; dördüncü grupta taze meyve ve sebze; beşinci grupta tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağından müteşekkil temel yağlar; diğer besin grubunda ise şeker, reçel, marmelat, bal,pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça yer almaktadır.

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“**Açlık Sınırı**” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi amacıyla bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır. İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıcahesaplanması gerekmektedir. “**Yoksulluk sınırı**” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

¹ 2022 yılının Ocak ayından itibaren, oluşturulan yeni çalışma grubu tarafından ve yeni beslenme kalıbı temel alınarak araştırma sürdürülmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılacak “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.² Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan **yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir**. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesi olacaktır. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken **insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir** ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir. Dar gelirli ailelerinde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kıskarak elde edebilmektedir. Sonuçta, **gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır**.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.

² TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 ve 2018 yılı için yüzde 22,5 olarak hesaplanmıştır. 2019 yılı için bu oran yüzde (son üç yılın ortalaması olarak) yüzde 22,6’dır. 2020 yılı için bu oranı TÜİK yükselterek (son üç yılın ortalaması olarak) yüzde 23,1 olarak hesaplamıştır. 2021 için bu oran değişmemiştir.